

gemeente Barneveld

Participatieverslag tafelgesprekken met de agrarische sector

Barneveld, januari 2024

Programmateam Waardevol Landelijk Gebied

Tafelgesprekken met de agrarische sector
januari 2024

PARTICIPATIEVERSLAG

Programmateam Waardevol Landelijk Gebied,
Gemeente Barneveld

Barneveld, 19 februari 2024

VOORWOORD

In januari van dit jaar vond de serie tafelgesprekken plaats met vertegenwoordigers van de agrarische sector in de gemeente Barneveld. Met veel genoegen presenteer ik u het eindverslag van deze bijeenkomsten.

Het participatietraject is een direct gevolg van de raadsvergadering van 12 oktober 2023. Hier werd duidelijk dat agrariërs zich niet meegenomen voelden bij de toekomstvisie van onze gemeente. Een goed gesprek met de sector bleek noodzakelijk.

Dit gesprek heeft nu plaatsgevonden: in vier sessies op verschillende locaties van de gemeente ging ik samen met twintig vertegenwoordigers van de gemeente in gesprek met in totaal ruim 180 deelnemers.

De gesprekken heb ik ervaren als indringend, maar vertrouwd, nuttig en verhelderend. Als vertegenwoordigers van de agrarische sector deelde u tijdens die sessies open en eerlijk uw zorgen met ons en u droeg ook oplossingen aan voor de uitdagingen waar de gemeente Barneveld voor staat.

Het resultaat van de gesprekken wordt nu meegenomen in het voorstel voor het toetsingskader dat het college van Barneveld in april voorlegt aan de gemeenteraad.

Namens gemeente Barneveld dank ik u hartelijk voor uw vertrouwen en voor uw enthousiaste inbreng tijdens deze avond.

Bennie Wijnne, wethouder gemeente Barneveld

INHOUD

1. Inleiding……5

2. De conclusies……7
2.1 Wonen
2.2 Bedrijvigheid
2.3 Agrarische bedrijvigheid
2.4 Buiten het toetsingskader

3. De tafelgesprekken……9
3.1 Positief
3.2 De zorgen
3.3 Oplossingen

4. Het vervolg……12
4.1 Wat gebeurt er met dit verslag?
4.2 De Klankbordgroep

Bijlagen……13

A. Participatie- en communicatieplan
B. Verslag per avond
Stroe, 22 januari 2024
Voorthuizen, 23 januari 2024
De Glind I, 24 januari 2024
De Glind II, 30 januari 2024
C. De presentatie
D. De pers
1. Artikel Barneveldse krant
2. Artikel Reformatorisch dagblad

Colofon

Hoofdstuk 1 INLEIDING

Zoals iedere gemeente in ons land staat gemeente Barneveld voor grote opgaven in de ruimtelijke ordening. Internationale regels, landelijk beleid en beleid van provincie en waterschappen leggen beperkingen op aan het gebruik van de ruimte.

De uitdrukking *Niet alles kan overal* vat de situatie samen: de belangen van inwoners, ondernemers en overige belanghebbenden moeten zorgvuldig worden gewogen om tot een evenwichtig gebruik te komen van de schaarse ruimte.

Om het ruimtelijk beleid vorm te geven werkt de gemeente aan een omgevingsvisie. Deze omschrijft in grote lijnen hoe we willen dat de gemeente eruitziet in het jaar 2040. Een belangrijk deel van deze visie gaat over het landelijk gebied.

Door de Landelijke Beëindigingsregeling Veehouderij (LBV+) heeft de gemeente Barneveld te maken met een groot aantal stoppende agrariërs die van de gemeente willen weten wat de mogelijkheden zijn bij functieverandering op hun kavel. Om de verzoeken rond functieverandering te behandelen is er behoefte aan een toetsingskader. Dit toetsingskader voorkomt dat het landelijk gebied zich ontwikkelt in een ongewenste richting. Bijvoorbeeld: een ongeremde woningbouw waardoor andere functies worden verdrongen en het landelijk gebied verrommelt.

De gemeente Barneveld moet keuzes maken, en dat kan de gemeente niet alleen. Omdat landbouw sterk is vertegenwoordigd in het dna van de gemeente, zette het programmateam *Waardevol Landelijk Gebied* een participatietraject op . Tijdens dit participatietraject vraagt de gemeente de agrarische sector mee te denken over de invulling van het toetsingskader.

Hoofdstuk 2 bevat de conclusies van de tafelgesprekken. De gemeente legt daarbij uit welke worden meegenomen in het toetsingskader en welke niet.

En in hoofdstuk 3 geeft de gemeente het globale resultaat weer van de avonden: eerst een beschrijving van de positieve punten die de deelnemers zien in het toetsingskader, vervolgens de zorgen die de sector voorziet en de oplossingen die de deelnemers aandragen.

In de bijlagen vindt de lezer tot slot de verslagen van de vier avonden, het participatie- en communicatieplan met de verantwoording van het traject, de presentatie van de gemeente Barneveld en artikelen in De Barneveldse Krant en het Reformatorisch Dagblad over deze participatieronde.

Hoofdstuk 2 DE CONCLUSIES

Het programmateam *Waardevol Landelijk Gebied* van gemeente Barneveld verzamelde de resultaten van de vier avonden met tafelgesprekken. Uit deze resultaten trekt het team vervolgens conclusies die kunnen worden ingebracht in het voorstel voor het toetsingskader. In dit hoofdstuk staan deze conclusies gerangschikt naar onderwerp, plus de reactie van de gemeente.

2.1 Wonen

Conclusies uit de tafelgesprekken:

- ***geen verspreide nieuwe woningen of burgerwoningen in het landelijk gebied, ze vormen een beperking voor de landbouw***
- ***woningen of nieuwe woningen clusteren in de buurt van de dorpskernen of in clusters in het landelijk gebied***

Reactie van de gemeente:

De gemeente onderschrijft deze conclusies en werkt deze per deelgebied nader uit in het toetsingskader. Uitgangspunt is het volgende principe:

Functieverandering naar wonen

1. Kernrandzone
2. Cluster
3. Erf (als het niet anders kan)

2.2 Bedrijvigheid

Conclusies uit de tafelgesprekken:

- ***niet-agrarische bedrijvigheid toestaan (nog liever dan woningen)***
- ***houd deze bedrijvigheid kleinschalig, geen blokkendozen***
- ***geen grootschalige recreatieparken toestaan***

Reactie van de gemeente:

De gemeente onderschrijft deze hoofdlijn, en ze uit per deelgebied uitgewerkt. In het deelgebied Passend Ondernemen wordt een mix van agrarisch en niet-agrarisch mogelijk. Per deelgebied is een differentiatie in maatvoering en milieucategorie.
Niet toestaan van grootschalige recreatieterreinen is bestaand beleid.

2.3 Agrarische bedrijvigheid

Conclusies uit de tafelgesprekken:

- lever maatwerk per gebied
- uitbreiding mogelijk maken voor dierenwelzijn
- glastuinbouw kleinschalig toestaan
- voor stoppers mogelijkheid behouden van nevenactiviteit, of om gedeeltelijk of geleidelijk te stoppen
- beperking van bio-boeren, of clusteren in de buurt van natuurgebieden (er was ook een stem voor meer ruimte voor bio-boeren)
- meer ruimte voor starters, en voor de komende generatie.

Reactie van de gemeente:

De gemeente onderschrijft deze uitgangspunten in grote lijnen.

Kleinschalige glastuinbouw is mogelijk volgens het bestaand beleid.

Meer ruimte voor starters ziet de gemeente niet als onderdeel van het toetsingskader. Ruimte voor starters vinden we belangrijk en dat geeft de gemeente vorm door mogelijkheden te bieden voor de ontwikkeling van agrarische bedrijven.

Het toetsingskader gaat niet in op de verschillende facetten van de agrarische sector en dus ook niet op de mogelijkheden voor bio-boeren.

2.4 Buiten het toetsingskader

Uit de gesprekken volgen tips en instrumenten die buiten de toetsingskader vallen, maar die de gemeente ter harte neemt.

Genoemd in oplossingen: ruilverkaveling, grondbank, denk vanuit mogelijkheden, kortere procedures, overzichtelijke regels, consistent beleid, communiceer meer met de sector.

Reactie van de gemeente:

Voor zover de gemeente deze suggesties kan toepassen komen ze terug in de instrumenten voor een gebiedsgerichte aanpak, zoals ruilverkaveling en grondbank. Ze krijgen een plaats in het programma Waardevol Landelijk gebied.

Hoofdstuk 3 DE TAFELGESPREKKEN

Tijdens de vier avonden volgen de tafelgesprekken de volgende structuur: eerst benoemen de deelnemers de punten die zij positief vonden aan het toetsingskader zoals dit was gepresenteerd tijdens de eerste helft van de avond (zie de *presentatie* in de bijlage). Daarna benoemen de gesprekspartners punten van zorg bij de ontwikkeling van het landelijk gebied. En tot slot vraagt de gespreksleider de deelnemers naar oplossingen voor de punten van zorg. Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van deze gesprekken. De gedetailleerde gespreksverslagen vindt u in de bijlage.

3.1 Positief

De deelnemers tonen zich tevreden over verschillende aspecten van het toetsingskader. In de eerste plaats vanwege het respect dat de gemeente toont voor de bestaande situatie. Daarnaast omdat het kader een afweging betekent van de belangen en tegelijkertijd willekeur voorkomt.

Dat de Gemeente Barneveld daarnaast als uitgangspunt heeft om boeren de ruimte te geven, wordt positief ervaren. Zo getuigt de organisatie van deze avonden ervan dat de gemeente meedenkt met de boer, bijvoorbeeld waar het gaat over doorontwikkeling en uitbreiding voor dierenwelzijn.

De deelnemers noemen als voordeel van het toetsingskader dat er meer ruimte is voor de landbouw en dat er geen mogelijkheid is voor grote recreatieparken. Daarnaast vinden ze het uitgangspunt van denken in mogelijkheden positief en de betrokkenheid die de gemeente toont.

Uit tal van reacties blijkt dat de deelnemers positief staan tegenover de opstelling van de gemeente, bijvoorbeeld het initiatief voor deze tafelgesprekken. Daarnaast noemen deelnemers het belangrijk dat de gemeente moeite doet in contact te blijven met de agrarische sector.

3.2 De zorgen

De deelnemers spreken vaak hun zorg uit over de beperkingen die zij ondervinden: een gemeente die vaak *nee* verkoopt, niet-gebruikers die een stempel drukken op het landelijk gebied, waterwinning, natuurgebieden, nieuwe woningen bij agrarische activiteiten, grootschalige recreatie, ruimtebeslag van bio-boeren, het zoekgebied voor defensie.

Financiële aspecten worden genoemd: de hoge prijs van mestafvoer, de stoppersregeling voor oudere bedrijven die ontoereikend is. Dat heeft gevolgen voor de individuele stopper, maar heeft ook het risico in zich dat alleen oude bedrijven overblijven. Daarnaast klinken er zorgen over de grondprijs, deze staat met name onder druk door de glastuinbouw en de bloementeelt.

Punt van zorg in de gesprekken is de bestuurlijke druk vanuit landelijk en provinciaal beleid. De regelgeving wordt als ondoorzichtig ervaren en brengt onzekerheid voor de toekomst van het agrarisch bedrijf. Men maakt zich zorgen of de gemeente wel voldoende speelruimte heeft, gelet op wat de provincie beslist en wat er door het Rijk wordt vastgelegd.

De tegengestelde belangen tussen stoppers en blijvers (door regels rond bijvoorbeeld geur) zijn een punt van zorg, omdat burgerwoningen een beperkende invloed kunnen hebben op de blijvende boeren. Niet-agrarische bedrijven zijn beter dan woningen.

Aan de tafels komt een verscheidenheid aan vragen naar boven. Welke activiteiten mag ik als stopper ontwikkelen (bijvoorbeeld een camping beginnen of *tiny houses)*? Als ik stop, moet ik dan meteen stoppen met nevenactiviteiten? Bestaat gedeeltelijk stoppen? Of geleidelijk stoppen? Kunnen we wel doorontwikkelen? En zo ja, wat zijn dan weer de beperkingen? En: hoe gaat de overheid om met de wolf?

In grote lijnen is zichtbaar dat zorgpunten vaak teruggaan op beleid van Rijk, provincie en gemeenten, de overheid als onbetrouwbare partner. Zo heeft een aantal deelnemers er moeite mee dat de gemeente Barneveld de regels voor het buitengebied en de functieverandering wil aanpassen. Er is ook duidelijk steun voor de aanpassing van regels, bijvoorbeeld bij het al dan niet toelaten van woningen in het buitengebied en het toestaan van niet-agrarische bedrijvigheid.

Houden we genoeg boeren over? is een van de hartenkreten in de reacties, en uit verdere reacties blijkt het te gaan om financiële druk, druk vanuit de markt, vanuit de overheid en vanuit de beperkte grondbeschikbaarheid.

3.3 Oplossingen

Doorontwikkelen wordt genoemd als oplossing, met meerdere invalshoeken: in de vorm van meer dieren of uitbreiden in combinatie met dierenwelzijn. Er is daarnaast vraag naar extra ruimte voor jonge starters. Er zijn verschillende opvattingen over kleinschalige glastuinbouw. Over het algemeen is men positief over het toestaan daarvan.

Maatwerk, meedenken en kortere lijnen worden vaak genoemd als advies aan de gemeente bij functieverandering. Aan de andere kant is er de oproep de invulling van het buitengebied zo te houden als hij is. Liever dan woningen ziet men bedrijvigheid in het gebied, al dan niet agrarisch van aard. Kleinschalige nevenactiviteiten en niet-agrarische bestemmingen zouden moeten worden toegelaten, net als agrarische activiteit, zonder meer blokkendozen te bouwen. Woningen zouden terecht moeten komen in de kernrandzones en eventueel clusters in het buitengebied.

Ook clustering van bio-boerenbedrijven wordt genoemd, liefst op een locatie waar al beperkingen gelden vanwege natuurwaarden in de omgeving. Ook gaat er een stem op vrijkomende grond te bestemmen voor bio-landbouw.

Verschillende stemmen pleiten voor een grotere inspanning van de gemeente om in contact te blijven met de sector. Aanbevelingen voor een pakket van communicatie-acties als nieuwsbrief, meer informatieavonden als deze, op bezoek bij boeren die niet naar de vergaderingen komen, al dan niet individueel in gesprek blijven, blijven informeren, breng oud en jong bij elkaar, meer inzet van een gebiedsregisseur.

De oplossingsrichting die op verschillende tafels terugkwam is een goed verdienmodel inclusief afzetkanaal en vraag. Boeren willen best veranderen, want ze zijn ondernemers, als er maar een verdienmodel is. Daaraan gekoppeld wordt de gemeente opgeroepen innovatie te stimuleren met subsidies of lagere legeskosten.

In meerdere gedaanten komen aanbevelingen binnen voor de gemeente Barneveld: contact leggen met stoppers, maatwerk leveren bij functieverandering en dat de gemeente hier pro-actiever mee omgaat, meer denkt in mogelijkheden, en niet te nauw kaderen, waar mogelijk de regels oprekken van de Omgevingswet, tempo maken bij procedures voor stoppers, ondernemers helpen begrijpen wat op ze afkomt.

Hoofdstuk 4 HET VERVOLG

De organisatie nodigde de deelnemers uit aanvullingen te sturen op de verslagen van de vier avonden. Daarop kwamen twee suggesties, die zijn meegenomen in het vervolg.

4.1 wat gebeurt er met dit eindverslag?

Dit eindverslag wordt in maart 2024 vastgesteld in het college van burgermeester en wethouders, als bijlage bij het voorstel voor het toetsingskader.

Vervolgens formuleert het college het voorstel aan de gemeenteraad. De behandeling in de raad staat gepland in april van dit jaar. Dit voorstel is het resultaat van onderzoek naar alle ruimtelijke, economische en overige aspecten van het toetsingskader en van conclusies uit de serie tafelgesprekken.

Het toetsingskader op zijn beurt vormt weer een van de pijlers van de omgevingsvisie, het document waarin de gemeente haar visie beschrijft op Barneveld in het jaar 2040. Behandeling van deze omgevingsvisie wordt niet eerder verwacht dan het einde van 2024.

4.2 Klankbordgroep

Tijdens de avonden polste het programmateam Waardevol Landelijk Gebied de belangstelling voor deelname aan een klankbordgroep. Dit is een groep vrijwilligers die structureel wil meedenken over het beleid dat gemeente Barneveld ontwikkelt voor het landelijk gebied. De organisatie ontving …. aanmeldingen. Degene die zich heeft aangemeld, krijgt nader bericht nadat college en raad van gemeente Barneveld het verslag hebben vastgesteld.

BIJLAGEN

A. Participatieplan
B. Verslag per avond
Stroe, 22 januari 2024
Voorthuizen, 23 januari 2024
De Glind I, 24 januari 2024
De Glind II, 30 januari 2024
C. De presentatie
D. De pers
Artikel Barneveldse Krant
Artikel Reformatorisch Dagblad

Colofon